

STENVALLS

NYHETSMAGASIN FRÅN ETT FÖRETAG MED VISIONEN ATT TA TILLVARA TRÄETS ALLA MÖJLIGHETER • MAJ 2020

KLART OCH BETALT

Elena håller stenkoll på ekonomin tillsammans med kollegan Ulrika

SKOGSÄGARENS MILJÖSAMVETE | FIRA DIN FURUSKOG
VIRKESRESAN | BROBYGGARNA | SOLANDERLEDEN

Flexibiliteten – en av Stenvalls största styrkor

Det senaste kvartalet har varit exceptionellt på många sätt. I ett läge där många länder stängde ner förändrades förutsättningarna för internationell handel. I detta blev det tydligt att en av Stenvalls Träs största styrkor är vår flexibilitet. Vi är ett familjeägt företag, där korta beslutsvägar och engagerade medarbetare skapar förutsättningar för att snabbt ställa om produktionen. Genom att vi tidigt anpassade oss efter den rådande situationen kan vi nu fortsatt möta efterfrågan hos såväl nya som gamla kunder.

Örnarnas modernisering är nu klar, och produktionen är driftsatt. Vi ser redan nu lägre produktionskostnader och bättre sågutbyte, och vi har kunnat öka vår vidareförädling ytterligare. I skrivande stund är vi i full gång med ombyggnationen på Seskarö. Provsågning är planerad till juni månad, med full uppstart i augusti/september. Detta kommer att möjliggöra ännu bättre leveranssäkerhet och service till våra kunder, och vi kommer kunna möta efterfrågan på fler marknader.

Oavsett läget i världsekonomin så fortsätter skogen att växa. Den tillväxten vill vi vidareförädla på bästa sätt, så att vi skapar mervärden för alla skogsägare i norra Sverige.

FOLKE STENVALL, VD

VÄRLDEN STÅR FÖR ETT ÖGONBLICK STILLA. MEN TROTS ALLT SOM HÄNDER FORTSÄTTER DIN SKOG ATT VÄXA.

Viruspandemi. Hela samhällen avstannar och både enskilda och familjer drabbas, fast i olika grad. De som inte måste isolera sig helt undviker att samlas i grupp och minimerar sitt sociala umgänge. Aldrig förr har jag tvättat mina händer så ofta.

Det är svårt att överblicka och omöjligt att förutse alla följder av viruset. Klart är att covid-19 kommer att påverka oss länge framöver. I skrivande stund kan jag bara sätta min tillit till de restriktioner som samhället har satt upp och hålla fast vid de enkla åtgärder jag som individ kan vidta.

Vi virkesköpare vid Stenvalls känner stor omtanke om dem vi träffar och tog tidigt vårt ansvar. Vi har förändrat våra kontaktvägar och mötesformer, och kan idag ge råd på andra sätt än vad vi kanske varit vana vid. Framöver kommer vi säkert att använda nya sätt att träffas.

Möten mellan människor är viktigt! När vi nu går mot varmare och ljusare tider hoppas jag på goda utomhusmöten. Att få gå sida vid sida och resonera, vända problem och se möjligheter i din skog – det ser jag mycket fram emot.

Vi tror gott om framtiden. Skogen växer, och möjligheterna med den.

GÖRAN SUNDBERG,
råvaruchef

DETTA ÄR STENVALLS TRÄ AB

Grundare: Elof Stenvall, som startade företaget 1947 tillsammans med sin bror.

Ägare: Syskonen Folke Stenvall, Anna Flink och Sven Stenvall.

Affärsidé: ”Vi ska tillverka högt förädlade trävaror som överensstämmer med kundernas krav på funktion och totalekonomi.”

Vision: ”Vi förädlar hela stocken, vår målsättning är att producera fler färdiga produkter och på så sätt utöka och säkra marknadsandelar.”

Omsättning: 1 miljard

Antal anställda: 214

Detta magasin är utgivet av Stenvalls Trä AB. Redaktör och text: Christina Liljestrand, Höneborg AB.

Grafisk form och produktion: Jonas Lundqvist information AB. Foto: Patrick Degerman/Degerman bild, Magnus Stenlin/Lulebild m fl.

Tryck: Ågrenshuset, maj 2020. Upplaga: 8600 ex.

FOTO OMSLAG: PATRICK DEGERMAN

FOTO: MAGNUS STENLIN, LULEBILD

LIVET SOM FÖRÄLDRALEDIG

”Jag har insett att ju mer vi gör saker på hans villkor, desto roligare blir det”

Att kunna släppa allt och satsa helhjärtat på att vara föräldraledig är ingen självklarhet för alla. Men i Stenvallsanställda Filip Backmans fall fanns ingen tvekan.

– Planera inte in så mycket du ska hinna med själv, råder han. Satsa på att vara med barnet!

I villan på höjden i lantliga Norra Svartbyn, Bodens utkant, tultar Axel, ett och ett halvt år, omkring. Då och då brister han ut i glada små rop: ”Å dä?!”

Pappa Filip, som har sin första föräldraledighet, stortrivs.

–Vi brukar stiga upp mellan halv sju och åtta, äta frukost och gå ut och gå med hunden Walter. Mellan elva och ett är det sovtid. Rutiner är A och O. Det funkar *inte* att gå och lägga sig en timme senare än vanligt, men så länge vi håller tiderna spelar det inte så stor roll vad vi gör.

SÅ FILIP FÖRSÖKER VARIERA DAGARNA, men med måtta. Mycket tid umgås de med slakten, och i vinter har det blivit många åk i pulkabacken.

–Jag har insett att ju mer vi gör saker på hans villkor, desto roligare blir det, säger han frakkt. Tänker man att man ska hinna med något speciellt, så blir det egentligen bara stressigt. Att börja renovera huset är till exempel inte att rekommendera!

Motorer som skotern och snöslungan, ”brum”, är favoritobjekt för Axel. Ända tills de börjar låta – då blir det för mycket. Han ”pra-

tar” hela tiden; om hunden Walter, om kakor och om sina leksaker som han frikostigt delar med sig av.

När mamma kliver in genom dörren är det hennes tur att vara mest intressant.

–Medan man jobbar blir det så få timmar man kan vara med honom, och de där två-tre kvällstimmarerna fylls fort upp av middag, bad och välling, och så ska han bums i säng. Man hinner inte se hur han utvecklas, ifall han inte precis under de där timmarna skulle råka känna för att visa upp någonting. I den här åldern går det fort. På några månader har han avancerat från att krypa på golvet till att klättra på stolar.

ATT ARBETSGIVAREN STENVALLS SÅG FILIPS LEDIGHET som en självklarhet har underlättat mycket.

–Det var skönt! I mitt arbete håller jag i många trådar, så det blir en hel del som ska lösas när jag är borta.

Först hade han lite svårt att släppa allting – ”det är lätt hänt att man tar det där samtalet” – men Filip har lyckats med konststycket att inte kolla sin jobbtelefon mer än 1-2 gånger i månaden. Kanske att den odelade uppmärksamheten och närvaron i nuet bidrar till att göra Axel så nöjd.

– Om du får chansen, satsa på att vara föräldraledig! Visst finns det dagar då sonen är billig, precis som med allt. Men nittiofem procent av tiden har vi jättekul!

BROBYGG

FOTO: PATRIC DJEGERHOLM

Stenvalls virkesköpare Erik Hammarberg lyssnar till markägaren Nils Holmgrens berättelse om sitt brobygge

GGGARNA

NY BROTRUMMA LYCKAD LÖSNING FÖR ALLA PARTER

När markägaren Nils Holmgren ville avverka spärrade Norrbodabäcken vägen för alla timmertransporter. Lösningen blev att bygga en bro som även gav bäckforellerna fri väg.

– En skog utan väg är inte mycket värd, säger Nisse. Han och hustrun Ann-Katrin bor i en villa i Piteå med norrbottensspetsen Ida. Tillsammans med sina söner äger de ungefär 120 hektar skogsmark, som Nisse lägger ner mycket engagemang på.

För ett par år sedan började det bli aktuellt med avverkning på ett av skiftena nära Sjulbodarna, ett område som tillhört Nisses familj på pappas sida sedan 1700-talet. Problemet var bara att en bäck spärrade vägen för alla skogsmaskiner och timmerbilar. Hur skulle man komma åt det?

–Ett alternativ var att komma västerifrån, men då skulle jag bli tvungen att bryta en hel del ny väg. Jag bestämde mig för att försöka nå en överenskommelse med mina skiftesgrannar, och allt var nästan klart, men i sista stund drog sig plötsligt två av dem ur.

Alternativet som återstod innebar att bygga en ny bäcköverfart, som höll för en 70–80 tons timmerbil. Frågan var bara om det skulle vara möjligt? Dels ägdes området av andra, men det som gjorde det speciellt knepigt var att det dessutom var biotopskyddat. Bäckan var fiskförande med bäckforeller. Skulle han få dispens på strandskyddet från kommunen?

LÖSNINGEN NISSE TÄNKTE SIG var att under överfarten placera ett på längden tvådelat åtta meter långt rör i kraftig, galvaniserad plåt, och skott med vinkeljärn. Han visar på bild.

–Man får en valvbåge med en höjd på 3,60, en betydligt större öppning än på de gamla trummorna. Den kraftiga plåten stoppar för stora vikter och håller i många år.

Grannarna tvekade inte att ge Nisse nyttjanderätt för att kunna arbeta på och förstärka vägen. Nu var det ”bara” att få tillstånd av myndigheterna. Och först sade kommunen nej, men då trädde Länsstyrelsen in på stående fot och gav fullständigt bifall, tack vare att lösningen skulle gynna bäckforellerna. Fantastiskt!

Men för Nisse var kanske det allra bästa att han dessutom fick ett rejält bidrag till bygget från Skogsstyrelsen.

– Den ansökan jag skickade fastnade först överallt, men när Stenvalls virkesköpare pressade sina kontakter började det röra

FOTO: PRIVAT

Med den nya brotrumman är det möjligt för bäckforellen att vandra uppför Norrbodabäcken.

på sig och till sist bifölls ansökan. Jag fick 70 procent av den totala kostnaden 130 000 kronor genom EU-pengar.

Själva förläggningen av den nya trumman gick sedan på en enda dag, också det tack vare kontakter. De fem-sex gamla, sönderrotade rören kunde grävas upp och ersättas. Stenvalls kunde sedan börja avverka på området redan i höstas.

–Hittills har de gjort kanske 80–90 överfarter med timmerbil, så resultatet blev testat med en gång. Och det har visat sig hålla måttet!

I närheten har familjen en fåbostuga där de tillbringar mycket tid med bland annat barnbarnet Gustav. Därifrån kan man höra bäcken brus på håll.

– Som barn var jag och metade frukostfisk där. Nu har jag själv med egna ögon sett att bäckforellen är på gång igen. Gustav är förtjust!

Nisse är också mycket nöjd med samarbetet med Stenvalls. Att hålla sig med goda kontakter är viktigt, det har han lärt sig inte minst under sitt yrkesliv som platschef på Lövhölmens såg.

–Ett ovanligt lyckat projekt! bekräftar virkesköparen Erik Hammarberg, ansvarig för projektet från Stenvalls sida.

FIRA DIN FANTASTISKA FURUSKOG!

LASSES TALLSKOGSGUIDE

FOTO: MAGNUS STENLIN, LULEBILD

Du har ett skifte prima norrländsk tallskog. Grattis! Den norrländska, senväxta furan är eftertraktad. Desto viktigare att du då tar hand om den på bästa sätt.

–Det är den norrländska furan som gör att vi kan vara konkurrenskraftiga här uppe, trots att vi befinner oss ganska långt från marknaden.

Virkesköparen Lasse Lundkvist låter blicken svepa över den karakteristiskt kvistiga väggpanelen i rummet där vi sitter – en lite livfullare panel än en av lövträ.

Jo, det stämmer att norrländsk furu tar längre tid på sig innan den är avverkningsbar; 10–15 år mer än söderut enligt Lasse. Men med de många och smala årsringarna, en större andel kärnved och en jämn kvalitet kommer en extra bra hållfasthet; en naturlig impregnering som gör att den med sin hårda yta är eftertraktad både som bärande konstruktionsvirke, som panelvirke och som möbelvirke.

–Dessa egenskaper gör att du som skogsägare här i norra Sverige får bättre betalt för ditt furutimmer än för grantimmer, intygar Lasse. Furan ger dessutom en större timmerandel. Därmed blir rotnettot (totalinkomsten) högre vid en avverkning.

VÄRD ATT SKÖTAS OM

Så – den som väntar på något gott...! Norrländsk tallskog är en sann rikedom, och man gör klokt i att sköta den väl. Men var börjar man?

– Skaffa först en överblick över hur fastigheten ser ut och vad som ska göras, uppmanar Lasse. En skogsbruksplan är A och O. Innan man gör någonting i skogen ska man också se till att vägnätet på fastigheten är nog tätt för att möjliggöra en rationell skötsel av skogen. Och det tredje är att man ska kolla att man har rågångarna i ordning. Har man det, så har man en bra grund!

Sedan kan man ta sig an själva skogen:

–Röjning är det absolut mest bråttom med, eftersom brist på röjning orsakar störst skada på kortast tid, bara något enstaka år. Rätt tid är när träden är 2,5–3 meter höga. Väntar du för länge gynnar du sånt som ändå bara ska sågas omkull senare, ju längre du dröjer desto mer. Utan röjning är det lätt att lövet tar överhanden, särskilt på bördig mark. Björk växer ju fort i ungdomen medan tallen behöver några år på sig för att komma igång.

–Men ta inte ta bort allt löv, bara det som hämmar tallen, manar Lasse. Naturvårdsmässigt är lövet viktigt som föda åt kryp av olika slag, och dessutom har det en viss gödslingsseffekt – förutom att det ju även ur landskapsperspektiv ser trevligt ut med ett lövträd här och där.

När trängseln i beståndet gör att näringen inte räcker till är det dags att gallra första gången.

–Man ser det på att tillväxten går ner. Proffsen använder relaskop och gallringsmallar för att räkna ut exakt rätt tidpunkt för gallring, men man kan själv se det när grönkronan börjar skjuta uppåt längs stammen och andelen torrkvist ökar. Det idealiska för tillväxten är att minst halva trädet är grönkrona, ju mer grönt desto bättre. Vid en tredjedel eller mindre börjar det bli riktigt akut med gallring.

Om man inte gallrar i tid kan inte heller rotsystemet utvecklas och risken för snö- och stormskador ökar. Efter gallring får man också mera ljus ner till marken, vilket tallarna gillar.

Brist på gallring kan liksom brist på röjning få negativa effekter på kort tid. Men den som röjer och gallrar i tid gynnar från första början de träd som så småningom ska bli timmer, medan de som har fel och växer sämre tas bort och blir massaved.

–Tall ska man till skillnad från löv och gran gärna kvävegödsla när man gallrat, fortsätter Lasse. Då har man optimerat skötseln ur tillväxtpunkt. Den absolut vanligaste, mest effektiva och billigaste metoden är att göra det med helikopter.

Det är den norrländska furan som gör att vi kan vara konkurrenskraftiga här uppe

LASSE LUNDKVIST, virkesköpare hos Stenvalls

FÖRYNGRA PÅ BÄSTA SÄTT

Om du har områden på din fastighet som inte är åtgärdade efter avverkning, mark som står helt utan produktion, behöver den föryngras med nytt material.

– En grov tumregel är att man planterar tall på torra och friska marker och gran på fuktiga och blöta. Har du en gång haft tallskog är det i princip alltid tall. Men mark där det nu växer mest gran kan ändå vara lämplig tallmark: Det som kommit upp efter dimensionshuggningar, så kallade blädning, då man tagit de största och bästa träden och lämnat de sämsta, är nästan uteslutande gran, eftersom bara granen klarar att komma upp i skugga. Vi kan luras att tro att vi måste plantera gran, fast det är mänsklig påverkan eller brand som gör att det växer gran där nu.

Bestämmer du dig för att föryngra med tall så är den vanligaste metoden att plantera med plantor från förädlad frö. Då tas den ökade tillväxten som finns i plantor från förädlad material tillvara. Även träd från förädlad material kommer att bilda den eftertraktade jämna och fina kvaliteten med hög andel kärnved. Om du väljer att föryngra med fröträd får du med stor sannolikhet kvalitetsmässigt ungefär samma skog som du haft tidigare, men går miste om den ökade tillväxten. Markberedning gör man i båda fallen.

SKYDDA FRÅN SJUKDOMAR

I våra norrländska tallskogar slipper vi den besvärliga granbarkborren, som orsakar stora skador på gran i södra och mellersta Sverige. Men det finns även faror för tallen, som man som skogsägare strävar efter att lindra:

–Knäckesjuka är en rostsvamp som sätter ner tillväxten på tallen och deformerar stammar och grenar. Riktigt små plantor under tre decimeter kan till och med dö av angreppet, medan tallar på över tre meter sällan angrips. Problemen är störst där det finns asp, för rostsvampen värdväxlar med asp och behöver den för att överleva. På torra och friska marker med mycket asp kan det därför vara lämpligare att plantera annat trädslag än tall, som lärk eller contorta.

–Ett annat hot är törskatesvamp, orsaken till att det bildas gaddtallar. Den orangefärgade svampen äter upp bark och bast och kan till slut kväva hela näringstillförseln så att hela eller delar av trädet dör. De största skadorna finns på höglänt terräng i inlandet. Eftersom törskatesvampen även angriper ungskog så är det viktigt att redan när man röjer sin tallskog försöka såga ner alla angripna tallar man ser. Förr kunde man lämna angripna träd både som fröträd och miljöträd i samband med avverkning, men idag försöker man få bort så mycket som möjligt av dem både vid slutavverkning och gallring för att minska smittspridningen.

Det största hotet mot tallplantorna är dock att bli uppätta. Sorkar är det svårt att skydda dem ifrån, men älgar kan man försöka styra:

– Man kan försöka hålla viltet lokalt: de rör sig inte mer än de behöver. Anlägg inte viltåkrar med saltstenar nära tallföryngringar. Lycka till med dina tallar!

Många och smala årsringar, en större andel kärnved och en jämn kvalitet.

LASSE LUNDKVIST

PINUS SYLVESTRIS

- Tallen är det vanligaste trädslaget hos oss i norr och näst granen det vanligaste i Sverige.
- Det latinska namnet, *Pinus sylvestris*, betyder 'växer i skog' (sylva=skog). En fura kan bli över 30 meter hög och få en stamomkrets på över fyra meter! En stenig och blåsig växtplats däremot ger en liten, knotig martall.
- Sveriges äldsta tall var 757 år gammal när den påträffades 2004 på Hornslandet i Hälsingland, där också tallen är landskapsträd. En tall i norra Österbotten i Finland var 1029 år när den föll 1879.
- Tallen är mer ljuskrävande än granen, har ett mer djupgående rot-system (så kallad pålrot) och högre stormfasthet. Den växer bäst på "friska" marker, det vill säga sand- och grusjordar, medan granen föredrar mer näringsrik lera och mjäla.
- Tallkåda och tallbarr är antiseptiska och har historiskt ofta använts som naturläkemedel mot till exempel svampinfektioner och luft-rörsbesvär.

FOTO: PATRICK DEGERMAN

FOTO: MAGNUS STENLIN, LULEBILD

FOTO: PRIVAT

SOLANDERLEDEN

NATURUPPLEVELSER MITT I ETT SKOGSBRUK

Frisk luft, gröna träd och motion – en tur längs Solanderleden gör gott för både kropp och själ. Samtidigt är den ett sätt att ge lokala företag ökade affärsmöjligheter i hemmaregionen. Men hur går det att arrangera naturupplevelser mitt i ett skogsbruk?

Leden som startar vid Kallax företagsstad och slingrar sig över myrar och genom skogar, kulturlandskap och flottningsmiljöer omfattar sammanlagt 22 mil, väl skyltade för Luleå- och Piteåbor och turister. Arbetet med leden startade för tio år sedan, och intresset för den bara ökar.

–Till stor del är leden EU- finansierad, förklarar projektledaren Britt-Louise Nyman. Men ideella föreningar och företag lägger ner stort engagemang och behöver hjälpas åt för att den ska kunna utvecklas.

GENOM ÅREN HAR STENVALLS sponsrat leden med mycket virke till bland annat bivacker och eldstäder och lämnat långa kredittider medan Solanderleden inväntat sin finansiering.

–En gång när vi skulle spånga en myr visste vi först inte hur vi skulle transportera ut det tunga virket,

berättar Britt-Louise. Då ordnade Folke Stenvall så att det lyftes med helikopter. Vi har haft stor hjälp av Stenvalls!

Leden bär både genom brukad och obrukad skog, ren vildmark blandas med gallrade tallhedar. Britt-Louise tycker själv mest om att vandra i ”skogsparker” med höga, vackra tallar och blåbärs- och lingonris. Dessa finns på flera sträckor längs Piteälven upp emot Sikfors, där leden gör en avstickare. Ibland passerar leden också kalhyggen, och då behöver vandrarens förväntningar och krav sammanfalla med avverkarnas.

–Både för oss på skogsbolagen och de som jobbar i maskinerna är det naturligt att ta speciell hänsyn, försäkrar Göran Sundberg, råvaruchef på Stenvalls. Samtidigt som vi vill bruka skogen vill vi även skapa fina platser. Även om det sker misstag ibland är vi noga med att undvika att till exempel lämna ris på stigen där folk ska gå eller köra sönder den med våra skogsmaskiner. ”Skärmar”, evighetsträd och andra typer av naturhänsyn kan man placera invid stigen.

DET ÄR GÖRANS OCH BRITT-LOUISES FÖRHOPPNING att vandrarnas konkreta närhet till skogsbruket ska öka förståelsen för dess viktiga roll. Att till exempel död ved som lämnats är bra för ekosystemen, även om man kan tycka att det ser risigt ut. Och Britt-Louise har nya idéer på lut:

–Vi skulle vilja berätta mer om varför skogen ser ut som den gör, och vad det finns för fördelar att bruka den. Kanske kunde man göra en digital lösning, en interpretativ skyltning med ljudfiler? Och söka projektpengar för det? Men det är skogsföretagen som har kunskapen. De måste hjälpa oss att berätta!

Läs mer: www.solanderleden.se

BRITT-LOUISE NYMAN

Vi har plats för fler nöjda kunder.

Välkommen till oss!
Handelsbanken

Uddmanskatan 10, Piteå, 0911-23 18 40
handelsbanken.se/pitea

by **ISUZU**
PICKUP PLUSMENY

Med **värmare** och **drag!**

SOM LRF MEDLEM
FÅR DU **RABATT**
OCH **BONUS** VID
KÖP AV NY ISUZU

PICKUP PLUSMENY

- Bränslevärmare med fjärr
- Dragkrok
- Flakinklädnad

MENYPRIS

4.900:--

Ord. pris 28.330:--
exkl. moms

BOSSESBIL&MOTOR

LULEÅ, Oströngatan 4, 0920 - 877 70, www.bossesbil.se
Mån-tor 09-17:30, fre 09-17, lör 11-14

Bränsleförbrukning blandad körning 7,0-7,8 l/100 km, CO2 183-205 g/km. *Gäller vid köp av ny Isuzu pickup. Vi reserverar oss för eventuella ändringar och avvikelser. Gäller t.o.m 2020-04-30

4MOTION

till alla modeller

Crafter från 2 250 kr/mån*
Caddy från 1 370 kr/mån*
Transporter 6.1 från 2 060 kr/mån*
Amarok från 2 180 kr/mån*

Behöver du kunna ta dig fram även när det är isigt och snöigt ute?
Missa inga viktiga uppdrag på grund av väglaget. Välj 4MOTION
fyrhjulsdrift till Crafter, Caddy, Transporter och Amarok.

Bränsleförbrukning blandad körning 5,7-10,2 l/100 km, CO₂-utsläpp 148-267 g/km (WLTP). *Volkswagen Företagsleasing exkl moms 36 mån, 1 500 mil/år, 30% särskild leasingavgift, 47% restvärde, rörlig ränta baserad på VWFS basränta (dec 2019). Uppläggnings- och administrationsavgift tillkommer. Vi reserverar oss för eventuella ändringar och avvikelser. Bilen på bilden är extrautrustad.

Team
Transportbilar

Norrlands Bil

Norrlands Bil Service
Tjänstgen 5
Telefon 0910-71 58 00
Norrlands Bil Arvånger
Sörögatan 6B
Telefon 0910-212 25

LUDVIG & CO

Ludvig & Co är ledande oberoende aktör inom skog och skatt

50 000 skogsägare anlitar varje år Ludvig & Co för fastighetsförmedling, värdering, skogsbruksplaner, ekonomi, juridik, generationsskifte och rådgivning. Affärsmöjligheterna för skogsägare är många. Vilka är dina? Kontakta oss!

Ludvig & Co är Sveriges största redovisnings- och rådgivningsföretag med över 75 000 kunder. Vi erbjuder branschspecifika tjänster inom ekonomi, skatt, juridik, affärsrådgivning och fastighetsförmedling.

Med cirka 1 300 medarbetare på drygt 130 orter finns vi alltid nära dig. På ludvig.se hittar du uppgifter om närmaste kontor. Vill du hellre ringa är numret 0771-27 27 27.

ludvig.se

VIRKESRESAN – FRÅN

Trä är så ruskigt användbart, både miljövänligt, hållbart och snyggt. Och det vet världen.

Inte så konstigt då, att trädet på Margareta Anderssons arvsfifte bort i bäcken, på backen hemma hos Gösta Markström, på Elin Petterssons avverkning långt inne i den norrländska sjumilaskogen är eftertraktat. När det huggits och förädlats på ett av Stenvalls sågverk kan det börja sin resa ut i världen. I Japan blir det till stommar i jordbävningssäkrade hus.

I England svarvas det till spiror som pryder trapppräcken i Yorkshires höra tegelradhus.

I Polen blir det grundstommen i robusta IKEA-möbler.

Och här hemma i bygghandeln gläder det den hemmasnickrande altanbyggaren.

Är du lika berest som en pinne från Stenvalls?

SIKFORS UT I VÄRLDEN

Hit går Stenvalls försäljning

Sverige:	110.000 m ³	Danmark:	14.000 m ³
Asien:	50.000 m ³	Grekland:	8.000 m ³
Storbritannien:	45.000 m ³	Baltikum:	7.000 m ³
Mellanöstern:	45.000 m ³	Cypern:	6.000 m ³
Nordafrika:	30.000 m ³	USA:	3.000 m ³
Polen:	17.000 m ³	Övriga Europa:	10.000 m ³
Norge:	17.000 m ³		

ELENA OCH ULRIKA TAR INGA GENVÄGAR

” Vi är väldigt noggranna. Men vi jobbar på olika sätt.”

Kanske lite anonyma...men ack så viktiga! För det är mycket som kan bli fel när siffror ska hanteras. Men läget är stabilt. Ulrika och Elena på ekonomiavdelningen för råvara är två klippor som gillar ansvar.

Hon var efterlängtdad när hon började på Stenvalls i november. Elena Nybergs roll är att tillsammans med Ulrika Malmlöf garantera att alla parter får rätt betalt så fort ett skogsskifte är hugget och klart.

–Råvaruadministrationen har blivit komplett nu, tycker Ulrika. Vi tar inga genvägar, för det är sällan det lönar sig. Vi är väldigt noggranna. Men vi jobbar vi på olika sätt. Elena är betydligt mer social än jag, och jobbar mer med personlig kontakt. Och jag gillar mejl.

Till Elena – vars kundbemötande förresten sitter i ryggmärgen efter många år som privatrådgivare på en bank – kan markägarna höra av sig direkt om de till exempel vill ändra en utbetalning eller har någon fråga på en avräkning.

– En virkesaffär är väldigt viktig för den enskilde markägaren, och ofta känslös, intygar hon. Den kanske bara sker en gång i livet, och den gäller skogen som du ärvt av dina föräldrar och sett växa. Några har vi haft kontakt med länge, länge, de skickar tackkort och julkort. När man får den uppskattningen blir det lättare att gå till jobbet.

ÄVEN AVERKNINGSENTREPRENÖRERNA hör till Elenas ansvarsområde, och det uppskattar hon:

–De sitter ofta långt från folk i skördaren i skogen och uppskattar att man tar sig tid att prata med dem.

Att det väldigt sällan är någon som är upprörd eller otrevlig tror de har med den personliga servicen att göra.

–Vi är ju ett familjeägt företag och det är känslan av personlig kontakt vi vill försöka behålla, trots att vi växer så mycket som vi gör, säger Ulrika. Man ska inte behöva sitta i telefonkö och knappa in en massa olika val för att komma fram. På alla papper vi skickar ut står det vem som har gjort avräkningen och hur man når den personen direkt. Det är ingen som behöver leta.

I sitt digra arbete med att hålla reda på allt har de rutiner som är noggrant fastställda och nerskrivna av Ulrika.

–Det har blivit så, mest för att jag har så dåligt minne, säger hon anspråkslöst. Jag tycker om att skriva ner saker.

–Ulrika är fantastisk på det, intygar Elena.

Visst händer det att det blir fel, även om det inte är ofta. Det kan till exempel vara att de missat något i avtalet när de gjort avräkningen:

–Vi är ju människor, och det är ju rätt stora mängder kontrakt och information vi hanterar. Ofta upptäcker vi felet själva och rättar till det så att alla blir nöjda. Om externa parter blivit drabbade får

man kanske förklara för dem vad som har hänt och hur vi löser det. Men vi löser det alltid!

Ulrika och Elena är stolta över att inget av deras arbete är automatiserat.

–Om man bara behöver trycka på en knapp tappar man lätt förståelsen för varför det blir som det blir, och då är det mycket svårare att hitta vad som blivit fel när man behöver veta det. Vi dubbelkollar alltid alla volymer och värden mot Biometrias system, även om vi vet att siffrorna kommer från dem. Något kan ha kommit bort på vägen.

BÅDE ULRIKA OCH ELENA UPPSKATTAR ATT, som de säger, ”få vara med i hela kedjan”: från det att kontraktet med markägaren kommer in från virkesköparen till dess att de kontrollerar att allt blivit utbetalt och avslutar och arkiverar kontraktet. Varje månad gör de avstämning på transaktioner och volymer och tar fram statistik till boksluten.

–På större företag där jag har jobbat tidigare gjorde man ofta en liten ”tårtbit”, resten sköttes någon annanstans, reflekterar Elena. Här är vi inte så många. Man vet vem som är ansvarig för vad, och ansvaret är större.

Det bästa med jobbet tycker Elena är variationen, alla undantag och specialfall som tvingar en att leta lite, fundera lite, reda ut saker. Ulrika håller med:

–Det ligger en tillfredsställelse, en utmaning, i att få tänka mer. De många datasystemen går oftast ganska fort att lära sig så länge allting följer normalläget, men så dyker någonting upp och man undrar: Vad gör vi nu?? Man kan inte ha ett färdigt recept, och man kan aldrig slappna av helt, för det kommer hela tiden undantag när priser går upp och ner. Man måste anpassa sig och vara flexibel, hitta lösningar som inte gjorts förut och kan inte veta om det blir bra eller inte. Man får pröva sig fram och vet inte riktigt hur dagen blir. Men samtidigt som det är den största utmaningen, så är det också det roligaste.

Det är Ulrikas uppgift att hålla reda på det timmer som Stenvalls köper in från bolag de har avtal med, och även försäljningen av flis och massaved. Och idag ska hon färdigställa en rapport på det interna fastighetsbolagets senaste siffror och resultat inför ett möte.

–Tanken är att jag nu också ska hinna jobba mer med utveckling och effektivisering av vårt arbetssätt. Ofta märker jag att saker är onödigt omständliga, tar för lång tid eller har för många moment. Jag har flera sidor med anteckningar om hur vi ska utveckla och förbättra våra system. En bra dag är när jag har fått känna mig produktiv!

ULRIKA MALMLÖF

Jobbar som: Råvaruadministratör
(redovisningsekonom)

Pluggat till: civilingenjör i datateknik

Stenvallsanställd sedan: 2006

Bor i: Bergsviken, Piteå

Familj: två barn, 14 och 18 år, särbo

Ålder: 47 år

Fritid: Tränar crossfit (cirkelträning)

– ”den första träningsformen som jag tycker är rolig, trots att jag provat det mesta!” – och tittar på hockey: Luleå och Björklöven.

Tre ord som beskriver dig? Noggrann, administratör, tänkare

Oanad talang: Kan vara riktigt rolig ibland!

ELENA NYBERG

Jobbar som: Råvaruadministratör
(redovisningsekonom)

Stenvallsanställd sedan: november 2019

Pluggat: nationalekonomi, med naturresursfördelningsteori som huvudämne.

Bor i: Piteå

Familj: man och två barn, 9 och 11 år

Ålder: 35 år

Fritid: Matlagning och bakning. Jag lagar gärna tre-rättersmenyer på helgerna, följer matbloggar och kollar recept! Gillar också att påta i trädgården, odla örter och läsa deckare.

Tre ord som beskriver dig? Glad, driven och omtänksam

Oanad talang: Har koll på skogsmaskiner. Vet vad en 931:a är....

Om alla 300 000 privata markägare i Sverige gör på olika sätt får vi en fantastisk mångfald

CAROLINE ROTHPEFFER, kommunikations- och hållbarhetschef på Skogforsk

SKOGSÄGARENS MILJÖSAMVETE

Det finns bara en sak som alltid är fel:
”Att köra sönder vattendrag är *big no-no!*”

Skog och skogsbruk är heta frågor i debatten just nu. Fossila råvaror ska bytas ut mot råvara från skogen, samtidigt som frågor om lavskrikor och biologisk mångfald upprör.

Hur ska jag som enskild skogsägare agera för att vara miljövänlig? Kan mitt skogsbruk bli både lönsamt och hållbart?

–Det är en spännande period vi är i nu, tycker Caroline Rothpfeffer, kommunikations- och hållbarhetschef på Skogforsk. Det finns massor av häftiga idéer om nya produkter och material som kan tillverkas av trä, till exempel förpackningar och sugrör i papp istället för i plast och tyg, och enligt färdplanerna i initiativet Fossilfritt Sverige ska fossilberoendet ersättas med råvaror från bland annat skogen. Samtidigt vill vi ha kvar vår traditionella skogsindustri med pappersbruk och sågverk.

– Skogen kommer inte att räcka till allt det här. Och det är antagligen för att intresset för skogsråvaran är så stort som det blir så mycket konflikter kring och dragkamp om skogen, menar Caroline.

När man som Caroline arbetar med hållbarhet och skog utgår man från tre grundbultar: ekonomi, miljö och sociala faktorer. Ekonomin är basen: Med en god ekonomi har man bättre råd att ta hänsyn både till naturvärden och sociala faktorer.

HUR SKA MAN DÅ SOM SKOGSÄGARE BETE SIG för att behålla sitt goda miljösamvete?

Caroline konstaterar att det inte finns något enkelt svar på frågan.

–Det som gynnar ett hållbarhetsmål kanske missgynnar ett annat. Ta frågan om biologisk mångfald: Om man hugger ner alla granar så gynnas arter som lever av lövträd, men samtidigt missgynnas de skogälskande mossorna och lavarna, som vill ha mörk och fuktig livsmiljö. Om man gör en positiv sak för en art så kanske en annan blir lidande.

Och om man tittar på klimataspekten? Vissa menar att skogen binder in mest koldioxid om den får stå kvar, medan andra tycker att det är bättre att avverka, använda den icke fossilbaserade råvaran och plantera ny skog, som växer upp och därmed binder koldioxid. Vad ska man tro?

–Det är komplicerat, konstaterar Caroline. Vad som är bäst för klimatet beror helt enkelt på hur man räknar; vilken typ av skog man har, vilken typ av mark den står på, om man tittar på hela Sverige, ett landskap eller län eller bara en enskild avverkningsstrakt. Ser man till enskilda avverkningsstråk så medför de att koldioxid släpps ut de första 15–20 åren. Därefter växer träden som planterades efter avverkningsstråket så pass mycket att skogen återigen blir en koldioxid-

sänka. Men om man å andra sidan tittar på ett helt landskap så finns där samtidigt både kalhyggen och unga och medelålders skogar som tar upp mycket koldioxid. Räknar man dessutom med effekten av att det som avverkas kan ersätta fossilbaserat material – vi kan till exempel bygga mer i trä i stället för bara betong och stål – då får vi en ännu mer positiv balans.

HUR SKA MAN ENLIGT FORSKNINGEN BLI SMART OCH EFFEKTIV i sin hänsyn?

När folk frågar brukar Caroline konstatera att hänsyn visserligen kostar pengar, men att studier visar att ju mer hänsyn man lämnar desto större naturvårdsnytta får man. Det är bättre att lämna en stor grupp med träd eller en bred kantzon mot en bäck än en liten grupp eller en smal zon. Samtidigt är man mera osäker på *vad* det är man gynnar med hänsynen. Om vi gör precis likadant överallt finns risken att samma arter gynnas hela tiden.

– Om alla 300 000 privata markägare i Sverige gör på olika sätt och styr efter sina egna mål och behov, då får vi en fantastisk mångfald! Jag tycker att man ska lita på sitt eget hjärta, tycke och behov. På så vis finns inget rätt eller fel; en mångfald i brukandet ger en mångfald i skogen.

Jo, det finns en sak som alltid är fel. Caroline rättar sig:

–Man ska *aldrig* köra sönder ett vattendrag! Då finns det risk att man frigör kvicksilver ur marken, som sedan sprids ut i åar, sjöar och även ut i Östersjön. Det finns också risk att sediment grumlar vattendraget, vilket påverkar både florans och faunan. Så att köra sönder vattendrag är *big no-no!*

I SVENSK DEBATT DISKUTERAS OFTA hur mycket av vår skog som bör avsättas och inte brukas. Det blir lätt förvirrande, eftersom man räknar olika: Ungefär nio procent av Sveriges hela skogsmark är formellt skyddad av staten, och då är all improduktiv skogsmark inräknad. Om man väljer att inte ta med den hamnar man på cirka sex procent. Men många gånger ser man siffran två procent avsatt skog, vilket beror på att man bara redovisar den avsatta produktiva skogsmarken nedanför fjällen. Om vi breddar begreppet skyddad skog, så har dessutom Sveriges skogsägare på frivillig basis avsatt drygt fem procent av den produktiva skogsmarken för naturvård. Beroende på vad man räknar in får man alltså helt olika resultat.

–Jag tror att miljörelsen och skogsbranschen skulle tjäna på att sätta sig ner och titta på vad man är överens om, för det är mycket! avslutar Caroline. Alla vill vi ju att vi ska använda oss av skogen på ett hållbart sätt! Men ibland går meningarna isär, och då måste vi klura vidare.

FOTO: MAGNUS STENLIN, LULEBILD

CAROLINES RÅD TILL SKOGSÄGARE SOM VILL VARA MILJÖMEDVETNA

- Kör aldrig sönder ett vattendrag – då kan kvicksilver frigöras.
- Utgå från dina egna behov och önskemål och sätt upp mål för ditt skogsbrukande. Det kan vara olika för olika bestånd beroende på om det till exempel är nära gården, en lövrik avdelning eller en planterad gallringsmogen tallskog.
- Lämna hänsyn där det finns höga naturvärden. Om du har råd och intresse kan du skapa områden som kan få höga naturvärden på kort och lång sikt.
- Lyssna in flera källor, som till exempel din virkesköpare, men även andra. Dra dina egna slutsatser!
- Tro inte på alla rubriker du ser i medierna! Försök istället sätta dig in i frågan och skaffa dig en djupare förståelse.

CAROLINE ROTHPEFFER

Yrke: Kommunikations- och hållbarhetschef på Skogforsk

Utbildning: Jägmästare

Ålder: 49 år

Bor i: Uppsala i en villa

Familj: Sambo, två barn och hund

Fritid: Skidåkning, friluftsliv, matlagning och bakning

Fakta: koldioxid

Koldioxid spelar huvudrollen i den livsviktiga fotosyntesen, i vilken växter omvandlar koldioxid till syre och energi.

Koldioxid *släpps ut* i atmosfären när organiskt material från djur- eller växtriket bryts ner, som till exempel rester från en avverkning.

Koldioxid *tas upp och binds* av träd och växter; som mest när de växer som allra bäst.

Med för mycket koldioxid i atmosfären hinner inte växterna hålla takten, och jordens klimat kommer att rubbas.

Kvicksilver i markerna

Beroende på nedfall från industrin på 1960- och 1970-talen har vi mycket kvicksilver i våra marker i Sverige. Normalt ligger det hårt bundet i jorden, men om marken rivs upp, till exempel genom en körskada efter en skogsmaskin, kan det frigöras, flöda ut i vattendragen, hamna i organismerna och komma in i näringskedjan.

Skogforsk

Skogforsk är det svenska skogsbrukets forskningsinstitut, som till hälften finansieras av skogsbruket och till hälften av staten. Huvudkontoret ligger i Uppsala och forskningsstationer finns i Ekebo (Skåne) och i Sävar (utanför Umeå).

VÅR-DEAL

JUST NU
25.000:--
EXTRA FÖR DIN
INBYTESBIL*

SUBARU FORESTER
MED BASE-PAKETET
374.900:--

3 ÅRS FRI SERVICE**

BOSSSES
BIL&MOTOR

Ostrongatan 4, Luleå
0920-877 70
www.bossesbil.se
Mån-tor 9-17.30
Fre 9-17, Lör 11-14

Bränsleförbr. 8,1 l/100 km, CO₂-utsläpp 185 g/km (WLTP). Bilen på bilden kan vara extrautrustad. *Erbjudandet gäller t o m 2020-04-31 vid köp av en ny Subaru Forester. Det går ej att kombinera med andra erbjudande, rabatter eller avtal. **Eller vid 1500, 3000 och 4500 mil.

Snabb anpassning och klokare beslut med rätt affärssystem

När kundbeteenden snabbt ändras är korrekt information i realtid en förutsättning för att kunna fatta rätt beslut. iFenix affärssystem täcker företagets samtliga kärnprocesser vilket minskar behoven för integration.

iFenix. Smart, snabbt och kostnadseffektivt.

www.ifenix.se | 010-27 27 395 | Genesis IT

ÖKA VOLYMEN PÅ DIN SKOG

Kallax Flyg AB utför alla typer av skogsgödsling, askning och skogsinventering. Genom avancerad gödselutrustning och programvara säkerställer vi produkten och därmed tillväxten på din skog, detta på ett tidseffektivt sätt med hög precision. Vi tillhandahåller allt från gödsel och aska till spridning med helikopter.

RING OSS SÅ BERÄTTAR VI MER!

Kallax Flyg AB • 0980-81 000 • info@kallaxflyg.se
www.kallaxflyg.se

Kom hit så blåser vi dig!

NÄR DU KÖPER
NYA DÄCK HOS OSS
SER VI ALLTID TILL
ATT DE HAR RÄTT
LUFFTRYCK!

Däckteam Älvsbyn / Älvsby Däck & Olja AB
Mån-Tors: 07-17, Fre 07-16.30 • 0929-558 85
Luleåvägen 4 • dack.olja@alvsbyn.net

DÄCKTEAM
vet vilka däck du behöver

VÅRA VIRKESKÖPARE

Bo Forslund
Skellefteå älvdal
070-184 10 11

Rikard Lindqvist
Skellefteå älvdal
070-184 10 12

Ola Lindström
Skellefteå älvdal
070-184 10 96

Erik Hammarberg
Piteå älvdal
070-184 10 14

Rikard Rödlund
Arvidsjaur
070-201 90 62

Emil Hahto
Luleå och Råneå älvdalar
070-184 10 18

Lars Lundkvist
Kalix älvdal & Haparanda
070-377 60 52

Leif Hannu
Torneå och Kalix älvdalar
070-377 60 59

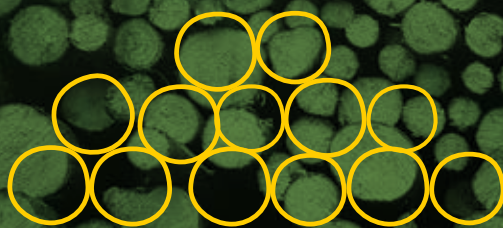
Göran Sundberg
Råvaruchef
070-184 10 13

KLENTIMMER – VÅR HJÄRTESAK

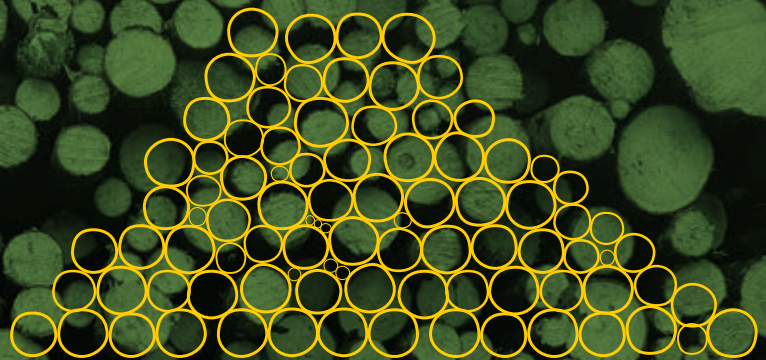
Klent timmer behöver inte bli massaved! Stenvalls Trä sågar och förädlar träd med diameter ända ner till tio centimeter. Det innebär att andelen timmer vid en slutavverkning blir större. Normalt 80 procent, och vid en gallring ännu mer.

Panel, möbler, spiror, trallar, hyllor, limträstolpar, dörrkarmar, underlagsskivor, emballagepallar ... allt detta kan göras av klintimmer! Bättre för din plånbok. Och dessutom: det känns rätt bra att skogen blir till något konkret – eller hur?

Traditionell modell

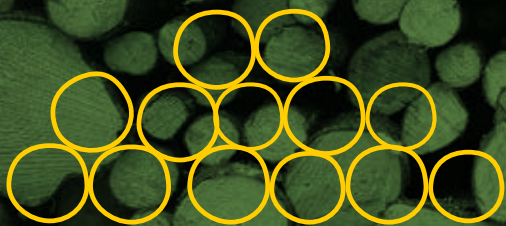

Timmer

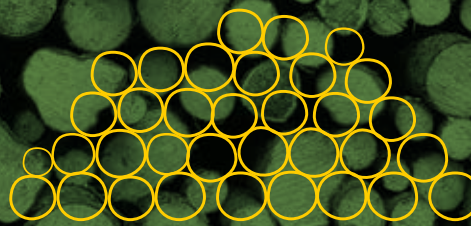

Massaved

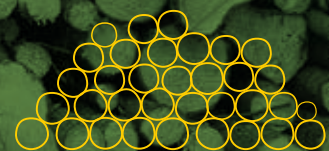
Stenvalls modell

Timmer

klentimmer

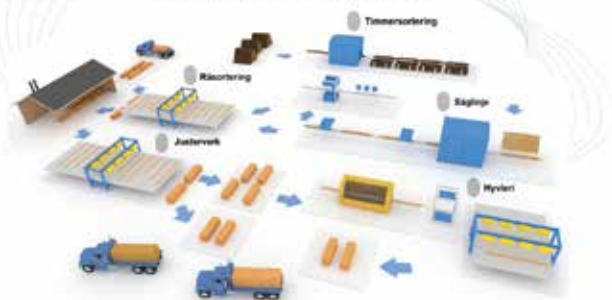
Massaved

Fortsatt framgångsrikt samarbete med Stenvalls Trä

Vid uppstart av anläggningen i Seskarö installerar RemaSawco automation för hela anläggningen, RS-LogProfiler för röntgensortering av stockar, RS-BoardScannerQ för automatisk brädsortering och mycket mer.

Det Digitala Sågverket

www.remasawco.se

RemaSawco

• EN STARK PARTNER •

Isak Viklund
Luleå
Tel: 070 617 99 00
isak.viklund@staffare.se

Magnus Grundström
Skellefteå
Tel: 070 220 66 14
magnus.grundstrom@staffare.se

MASSEY FERGUSON

FARMA

HAKKIPIILKE

BIGAB
VALARVAGNSYSTEM

Massey Ferguson 5610 skogsombyggnad, skogsvagnar och mycket mer finns hemma för omgående leverans.

STAFFARE AB

www.staffare.se
facebook.com/staffare

4MOTION till alla modeller

Crafter från 2 250 kr/mån*
Caddy från 1 370 kr/mån*
Transporter 6.1 från 2 060 kr/mån*
Amarok från 2 180 kr/mån*

Behöver du kunna ta dig fram även när det är isigt och snöigt ute?
Missa inga viktiga uppdrag på grund av väglaget. Välj 4MOTION
fyrhjulsdrift till Crafter, Caddy, Transporter och Amarok.

Bränsleförbrukning blandad körning 5,7-10,2 l/100 km, CO₂-utsläpp 148-267 g/km (WLTP). *Volkswagen Företagsleasing exkl moms 36 mån, 1 500 mil/år, 30% särskild leasingavgift, 47% restvärde, rörlig ränta baserad på VWFS basränta (dec 2019). Uppläggnings- och administrationsavgift tillkommer. Vi reserverar oss för eventuella ändringar och avvikelser. Bilen på bilden är extrautrustad.

Team
Transportbilar

Strömbergs Bil
- kundens val -

Vattenvägen 21
952 25 KALIX
Måndag-Fredag 9-17
Lördag 10-14

Peter 0823-750 96
Johan 0823-750 96
Sara 0823-750 96
Göran 0823-750 97
Joni 0823-750 98
Annika 0823-750 99

www.strombergsbil.se

Följ oss på facebook!

Wayko - se våra bilar på wayko.se

KVALITETSTRANSPORTER

Vår styrka är transportlösningar på Nordkalotten. Bra förbindelser och partners. Vi kan också ge transport till Europa. Wiiks Transport AS gör allt för att få en effektiv lösning på dina logistiska utmaningar.

Kontakta oss idag för mer information om prissättning, produkter och tjänster!

www.wiiks.no

wiiks

VAD ÄR DET BÄSTA MED ATT BO I NORRA SVERIGE?

Nina Olofsson, markägare, Sikfors:

–För mig är det öppna landskap med ett levande lantbruk och därtill hörande egen skog. Friheten att gå ut utan trängsel och känna dofter, tystnaden, att se en mörk natt-himmel fylld av stjärnor och en lysande måne. Sommarhalvåret när ljuset dominerar och ger kraft åt de mörka höstkvällarna.

Åsa Nilsson, verksamhetschef, Sikfors Konferens & Fritidsby:

–Det bästa med att bo i Norrland är de olika årstiderna, alla med sin tjusning. Att det är ljusst dygnet runt under sommaren är något positivt!

Jens Lindmark, Blåsmark, mekaniker på Lövholmen:

–Det bästa är den fina naturen och friheten, att kunna åka skoter och vandra. Det är skönt att slippa så mycket folk! I Piteå känner man alla – eller vet åtminstone vilka de är.

Elin Stenvall, jurist, Sikfors:

–Jag är en hemvändare som nyligen har flyttat norrut igen efter sex år söderut. Jag har bott i både större och mindre städer runtom i Europa, och kan med säkerhet säga att ingen plats är som Norrbotten. Här finns en värme och gemenskap bland människor som jag inte har hittat någon annanstans. Vart man än åker möts man av vänlighet och öppenhet, något som gör att hela länet känns som hemma!

Mattias Boström, arbetsledare, Lövholmen:

–För mig ligger höstens älgjakt med mina hundar allra närmast hjärtat. Men det finns så många saker som är jättebra med Norrland: vår midnattssol, våra möjligheter att vara i skärgården och njuta av naturen. Ljuset vi har på sommaren, då det är ljusst hela natten är ju en magisk naturupplevelse för många och ett privilegium för oss norrbottningar! Så – jag ger Norrland 98 poäng av 100 möjliga!

Värdefullare skog med förädlade plantor

Jo, du kan i högsta grad påverka värdet på din skog. Redan från början.

 SVENSKA
SKOGSPANTOR